

- ◆ ösztönözni kell az adatbázisok létrehozását;
- ◆ módszertani konzultációs lehetőségeket kell teremteni az érdekelt intézmények számára.

A fentiekkel párhuzamosan, sőt: már a fenti fejlesztési időszak első tíz évében, nem utolsósorban a centralizált és a decentralizált komponensek együttesének megteremthetősége érdekében a meglévő rendszert is fejleszteni kell:

- ◆ be kell fejteni a szakosított és ágazati információs rendszerek kiépítését;
- ◆ egy sor faktografikus adat- és tudásbázist kell létesíteni a jelenlegi rendszer keretein belül;
- ◆ a különböző típusú információs rendszereken belül meg kell honosítani a számítógépes kommunikációt;
- ◆ a CDS ISIS rendszer felváltására (ez jelenleg Lengyelországban széles körű használatnak örvend) új programsomagot kell kidolgozni;
- ◆ a természetes és grafikai nyelveket alkalmassá kell tenni az ember—gép dialógusra;
- ◆ egyéníteni kell a használók kiszolgálásának eszközeit és formáit;
- ◆ bővíteni kell a részvételt a nemzetközi munkamegosztásban.

A kitűzött célok csak egy sor "mögöttes" — sokszor nem is látszó — kutatási és fejlesztési részfeladat elvégzésével érhetők el. E feladatok kutatási részét ráadásul célszerű a fejlesztési időszak első öt évében elvégezni, különben a tényleges fejlődésfejlesztés nemkívánatos zavarokat is okozhat.

A kutatásoknak a következő tematikai csoportok köré kell koncentrálniuk:

- ◆ A tudásanyag gyűjtése és megjelenítése az információs rendszerekben. E csoport keretében abszolút prioritást kaptak azok a munkálatok, amelyek elvégzése nyomán megszületik az egyetemes lengyel tematikus osztályozás és teaurusz.
- ◆ Az információfeldolgozás technológiája. Ennek keretében mindenképp a CDS ISIS felváltásának és a mini- és mikroszámítógépek rendeltetészerű használatának előfeltételeit kell megteremteni.

- ◆ Az információterjesztés kérdései. Itt a különféle felhasználók, köztük is elsősorban a különböző rangú és rendű irányítószervek információellátásának optimalizálása a tét.
- ◆ Az információellátás különféle jogi, szervezési és finanszírozási kérdései. Közülük az információs rendszer egészének és egyes intézményeinek működését tökéletesíteni tudó modellkísérletek a legfontosabbak, minthogy jogszabályi és metodológiai döntés-előkészítő anyagoknak kell tekinteni őket, s ezáltal sok tekintetben befolyásolhatják a rendszer jövőjét. Nem kevésbé fontosak az információs szakemberek "pályaképének" korszerű meghatározását szolgáló kutatások.
- ◆ A tudományos-műszaki-gazdasági információs rendszerben folyó tevékenységek szabványosítása. Ezt a tematikai csoportot különösen fontosá teszi, hogy az elkövetkező időszakban az információügyben sok minden változni-módosulni fog, nem is beszélve arról, hogy sok mindennek az előttünk álló években kell megszületnie. Ezért a szabványosításban való elmaradás igencsak komoly veszélyeket rejtene magában.
- ◆ A szakosított (dokumentumtípusra orientált) és ágazati információs rendszerek továbbfejlesztése. Az e téren szerzett tapasztalatok alapján kell majd a későbbiek során a nemzeti információs rendszert és alrendszerait kialakítani.
- ◆ A mini- és mikroszámítógépek használatát feltételező adat- és tudásbázisok létrehozása. Ehhez kapcsolódóan ki kell dolgozni az adatbázisrendszerek kiépítésének módszerét és egységes program-eszköztárát.

/BAŃKOWSKI, J.—MURASZKIEWICZ, M.: *Nowy etap rozwiąć nacional'noj informacjonnoj sistemy. = Międzynarodnyj forum po informacii i dokumentacii*, 11. köt. 2. sz. 1986. p. 17—21./

(Futala Tibor)

Made in Poland-adatbázisok

Lengyelországban eddig 19 hazai fejlesztésű mikroszámítógépes adatbázis keletkezett. Ezek a következők: *APARATURA* (kutatáshoz szükséges műszerek-berendezések országos információs rendszere), *BDKWMK* (szerkezeti anyagok korróziós tulajdonságainak adatbázisa), *CKPL* (jogi irodalom központi katalógusa), *CZAS* (nyugati folyó-

iratok lelőhelyjegyzéke), *KLS* (iskolai kötelező és ajánlott olvasmányok számítógépes katalógusa), *LEKINBAD* (a könnyűipari K+F ágazati információs rendszere), *LS* (törvényhozási információs rendszer), *PAWRIN* (a szabványosítás- és mérésügyi információs rendszer számítógépes információkereső alrendszere), *SABINA* (a Nemzeti Könyvtár

bibliográfiai számítógépes rendszere), *SAGO* (kohó- és gépipari számítógépes információkereső rendszer), *SEBAN* (kutatás-nyilvántartó rendszer), *SIGŹ* (élelmiszeripari információs rendszer), *SINTOB* (építőipari bibliográfiai bázis), *SYMPOZJA* (a meghirdetett szimpóziumok adatbázisa), *SYNABA* (tudományos kutatások és fejlesztések adatbázisa), *SYNABA-CH* (a vegyészeti kutatások és fejlesztések nyilvántartása), *SWIT* (távközlési információkereső rendszer), *WINT* (tudományos-műszaki információkereső rendszer) és *WYJAZDY* (külföldi tanulmányutak nyilvántartása a vegyiparban).

Ezeknek az adatbázisoknak – egyelőre – az alábbi “gyermekbetegségeik” vannak:

- ◆ Három kivétellel valamennyi tipikusan bibliográfiai adatbázis. A *PAWRIN*-ban és az *APARATURA*-ban a bibliográfiai adatok itt-ott faktografikus elemekkel egészülnek ki. A *BDKWMK* az egyedüli, amely a tisztán faktografikus adatbázistípust képviseli.
- ◆ A lengyel adatbázisok – két kivétellel – kötegelten üzemmodban működnek. Mindössze a *PAWRIN* és a *SYNABA-CH* férhető hozzá online módon. (Már ahonnan erre egyáltalán megvannak a műszaki előfeltételek.)
- ◆ Az adatbázisok nem feltétlenül ott és azokban a témakörökben jöttek létre, ahol a legnagyobb szükség lett volna rájuk, hanem többnyire ott, ahol volt erre anyagi lehetőség. Hiányzik a fejlődés koordinálása, ami egyaránt megmutatkozik a tematikai átfedésekben és a “fehér foltok”-ban, illetve az inkompatibilis megoldásokban.
- ◆ Az adatbázisok túlnyomó része egynyelvű, azaz lengyel. A két vagy többnyelvűség hiánya nem teszi lehetővé (még az *NTMIR* keretében sem) a nemzetközi porondra lépést.
- ◆ Az adatbázisok mögött nem halmozódhat fel hiánytalan primer dokumentumgyűjtemény (akár mikrofilmlapokon is). Ugyancsak működést beszűkítő hiányosság: a bázisok nem rendelkeznek a szükséges másolókapacitással.

A felsorolt adatbázisokból igazán fontosnak és mindenképpen további fejlesztésre érdemesnek mindössze 8 minősíthető:

- ◆ Noha az *APARATURA* nem túlságosan terjedelmes, jól igazolható funkciója van, így arra kell törekedni, hogy egyrészt újabb műszer-berendezés csoportok nyilvántartásával egészüljön ki, másrészt pedig ki kell fejleszteni hozzá a párbeszédés igénybevitel eszközeit.
- ◆ A *BDKWMK* népgazdasági jelentősége vitathatatlan. Feltöltését siettetni kell. Célszerű volna, ha áttérne a kétnyelvű feldolgozásra, illetve a párbeszédés üzemmódra. Ezáltal a nemzetközi használatba is “be lehetne vetni”.
- ◆ Mivel a *PAWRIN* jól szervezett adatbázis, a szocialista és nem szocialista országok szabványaiával fel kellene tölteni. Ha kétnyelvűvé és párbeszédessé fejlesztenék, mind a hazai, mind pedig a külföldi érdeklődés megnövekedne iránta.
- ◆ A *SABINA* mint a nemzeti bibliográfia és folyóirat-repertórium rendszere igen fontos a lengyel tudományosság szempontjából. Egyelőre – sajnos – nincs megoldva az elérhetősége. Párbeszédessé és kétnyelvűvé kellene tenni.
- ◆ *SIGŹ* – ugyancsak népgazdasági fontossága emeli ki a mezőnyből. A párbeszédessé és kétnyelvűvé tétel esetében ez is nemzetközi igénybevitellel kecsegtet.
- ◆ *SYNABA*: népgazdasági jelentőségéhez képest felettébb lassan halad a feltöltése. Mindenekelőtt ezt kellene meggyorsítani.
- ◆ Viszonylag korszerű a *SWIT* szerkezete is. Mindinkább hiányzanak belőle a nyugati források. Szélesebb körű használatának előfeltétele a kétnyelvűvé és párbeszédessé tétel.
- ◆ *WINT*: a legnagyobb lengyel adatbázis. 260 ezer bibliográfiai tételt tartalmaz. Ha kétnyelvűvé és online hozzáférhetővé tennék, neki van a legnagyobb esélye a nemzetközi (mindenekelőtt a *KGST*-relációjú) használatbavételre.

/STACHURA, B.: *Polskie bazy danych w sieci INTE. = Aktualne problemy informacji i dokumentacji*, 31. köt. 3. sz. 1986. p. 19–23./

(Futala Tibor)

Lengyelországban egyre kevesebb devizaigényes időszaki kiadványra tudnak előfizetni

Mérvadó becslések szerint a világon mintegy 100 ezer időszaki kiadvány jelenik meg. Közülük kb.

60% tekinthető fontosnak a tudományos és szakmai kommunikáció szempontjából. Ugyancsak mérvadó